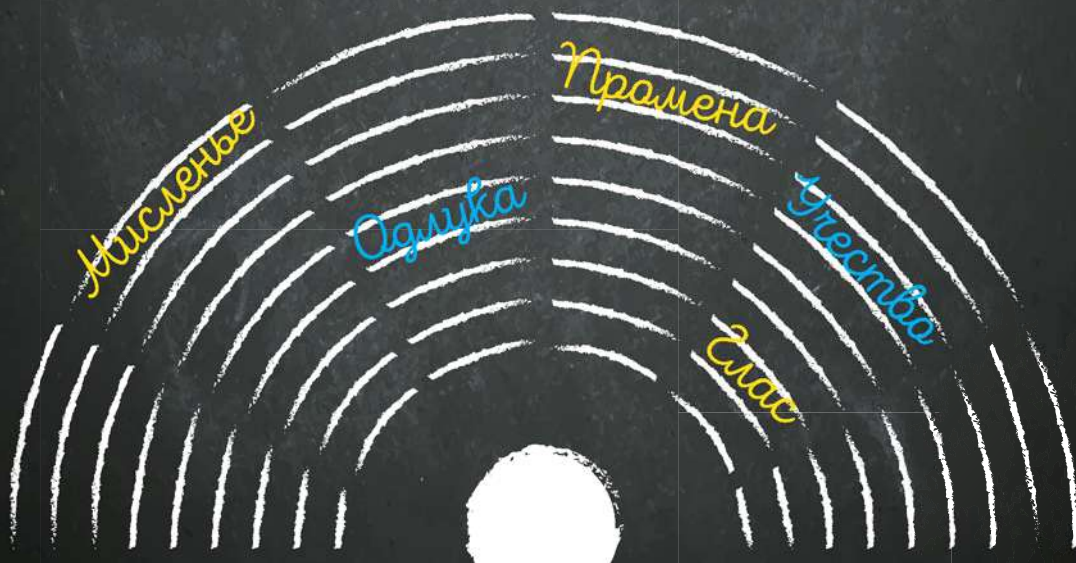

[ИСТРАЖУВАЊЕ]

УЧЕСТВО НА
СРЕДНОШКОЛЦИТЕ
ВО ДОНЕСУВАЊЕ
НА ОДЛУКИ ВО
УЧИЛИШТАТА

ИЗДАВАЧИ:

Фондација Конрад Аденауер
Лидери за едукација, активизам и развој

ЗА ИЗДАВАЧОТ:

Тоханес Раи,
Раководител на претставништвото на
Фондацијата Конрад Аденауер
во Македонија

АВТОРИ:

Иван Тоданов
Улија Станковски

ДИЗАЈН:

Наташа Шопова

ЛЕКТОР:

Љупка Бојевска

ТИРАЖ:

500 примероци

СОДРЖИНА

Вовед.....	4
Што значи младинско учество и како се гарантира истото?.....	5
Каква е законска регулатива во Македонија?.....	7
На кој начин делуваат средношколците во своите училишта?.....	8
Цел и методологија	8
Колку учениците се задоволни од средношколскиот живот?.....	11
Какви модели на средношколско организирање постојат и колку учениците се запознаени со нив?.....	13
Колку учениците соработуваат и добиваат поддршка од училишните служби?.....	21
Како се носат одлуките во училиштата и кој влијае врз истите?.....	25
Со какви предизвици се соочуваат учениците и колку преземаат акции?.....	29
Препораки.....	34

ВОВЕД

4

Ова истражување произлезе одпроектот “Зајакнување на Училишните заедници” организиран од страна на фондација Конрад Аденауер и Здружение Лидери за едукација, активизам и развој (LEAD)¹, кој започна во август 2015 година. Преку него беа опфатени 5 средни училишта (СУГС “Никола Карев”, СУГС “Георги Димитров”, СУГС “Орце Николов” СГГУГС “Здравко Цветковски” и СУГС “Раде Јовчевски-Корчагин”) на територијата на град Скопје со цел зајакнување на ученичкото учество во процесот на донесување на одлуките.

Нашето досегашно искуство зборува дека доколку учениците имаат поддржувачка средина, се поттикнати да учествуваат и самите имаат желба и енергија, резултатите се видливи на повеќе нивоа. Поголемата ангажираност на самите ученици доведе до подобра комуникација на учениците со училишните служби и сеопфатно попријатна атмосфера во училиштата.

Директно работејќи со училиштата и учениците ја согледавме потребата од изработка на едно вакво национално истражување со цел да се направи анализа на моменталните состојби, да се согледаат евентуалните потреби на учениците и училишните служби и да се предложат мерки и активности кои би одговориле на истите создавајќи основа за развој на учеството на учениците во донесувањето на одлуките сега, како и за во иднина.

Истражувањето е наменето да послужи како алатка за надлежните институции да добијат поконкретен увид за моменталните потребите на учениците и во соработка со училишните служби и учениците, да одговорот на потребите со соодветни евентуални законски измени и мерки за подобрување на ученичкото учество, но и преземање на активности за поттикнување на ученичкото учество во донесувањето на одлуките и од страна на самите средни училишта.

¹Во периодот од август 2015 до декември 2015 беше спроведен во партнерство со ЗГ “Младите можат”

$$\begin{array}{r} 44 \\ - 21 \\ \hline 23 \end{array}$$

≈ 0

**ШТО ЗНАЧИ МЛАДИНСКОТО И
СРЕДНОШКОЛСКО УЧЕСТВО И
КАКО СЕ ГАРАНТИРА ИСТОТО?**

Младинското учество во процесот на донесувањето одлуки е еден од индикаторите за тоа колку младите се граѓански свесни, но и за тоа колку системски им е овозможено да бидат вклучени, консултирани и да влијаат во одлуките од кои тие директно се засегнати. Во овие рамки не е исклучок ниту средношколското учество. Според Адам Флечер, вистинско учество подразбира „процес којшто ги вклучува учениците во секоја фаза на образовниот процес со цел да ја зајакне нивната желба за образование, општеството и демократијата“¹.

Дополнително, Урсула Магер и Петар Новак, во нивната публикација ги имаат истражено позитивните и негативните ефекти од учеството и неучеството врз животот на младите луѓе².

Образовниот систем, посебно средното образование во изминатите 5 години привлекува огромно внимание, пред сè со законските измени предвидени од Владата на РМ, како екстерното тестирање, воведувањето на нови програми итн.,

¹Fletcher, Adam, "Meaningful Student Participation – a guide to inclusive school change", 2003, стр.5

²Mager Ursula, Novak Peter "Effects of student participation in decision making at school. A systematic review and synthesis of empirical research", 2011, стр. 45

но и на реакциите на средношколците во однос на истото преку масовни протести во 2015 година. Според најголемата европска средношколска унија, ОБЕССУ (OBESSU)³, правото на здружување на кое било ниво во образованието мора да биде загарантирано со закон. Во Декларацијата за правата на средношколците која е усвоена во 2006 година во Охрид, стои следново: **„Во секое училиште треба да постои законски признат ученички совет, избран по демократски пат од страна на средношколците“**⁴.

Понатаму, правото на учество исто така треба биде загарантирано со закон, и притоа **„средношколците мора да имаат влијание врз содржината на предавањата, методите на предавање, наставната содржина и книгите“**⁵ како и **„средношколците мора да имаат подеднакво влијание како и професорите во процесот на носење одлуки во училиштето“**⁶.

КАКВА Е ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА?

Главна карактеристика на средношколското организирање во Македонија е тоа што не е законски уредено. Законот за средно образование не превидува член со кој го гарантира средношколското учество. Исто така, во Македонија не постои активна, ангажирана и легитимна средношколска организација (унија) која ги претставува средношколците на државно ниво. На хартија постојат две средношколски организации, Унија на средношколци и Средношколска унија, меѓутоа и двете имаат неактивен статус.

Единствениот државен документ каде што е споменато средношколското организирање и учество е „Стратегија за развој на образованието 2016-2020“. Во работната верзија на Стратегијата во делот предизвици е нагласено дека: „Поддршката за демократско учество на учениците останува постојано незадоволителна“⁷. Понатаму, во акцискиот план на Стратегијата како приоритет 4.2 е идентификувано: **„Зајакнување на функционирањето на ученичките тела на ниво на училиште“** при што Министерството за образование и наука (МОН) предвидело да спроведе анализа за можностите за унапредување на партиципативниот процес преку ученичките

³ OBESSU е платформа за соработка меѓу државните средношколски сојузи кои се активни во цела Европа. Формирана е во 1975 година во Даблин. Повеќе информации има на следниот линк - <http://www.obessu.org/>

⁴ Декларација и прирачник за средношколци, 2014, Младински образовен форум, стр.11

⁵ Ibid, стр. 11

⁶ Ibid, стр. 11

⁷ Целосниот документ за работната верзија на Стратегијата за развој на образованието е достапна на следниот линк (<http://mon.gov.mk/images/PRVA-Rabotna-Verzija-na-Strategija-za-obrazovanie-MK.pdf>)

тела и препораките кои ќе се вклучат за да ја усвојат легислативата⁸. Исто така, МОН предвидува и **“спроведување на пилот проект на механизмите за поддршка и следење на функционирањето на ученичките тела во 5 училишта”**, но за оваа активност нема наведено рок ниту финансиска импликација.

НА КОЈ НАЧИН ДЕЛУВААТ СРЕДНОШКОЛЦИТЕ ВО СВОИТЕ УЧИЛИШТА?

Во отсуство на законска регулатива и легитимни претставнички тела, засега единствениот облик на средношколско организирање е во рамките на секое средно училиште кое одлучува за начинот на кое тоа ќе се уреди. Според последното истражување на Народниот правобранител за остварување на правото на учество на детето во донесување одлуки во средните училишта во Република Македонија, 61 училиште во Македонија го имаат на некаков начин уредено средношколското учество, и тоа е најчесто преку Правилник за работа и Годишна програма, а во помал процент преку Статутот, наспроти 42 училишта кои го немаат на формален начин регулирано средношколското учество⁹.

Речиси во сите училишта преовладува претставнички облик на ученичко здружување, и тоа најчесто преку претседателите на класовите, кои потоа избираат претставници на секоја генерација, како и претседател и потпретседател (во некои училишта и секретар и благајник). Иако слични по форма и облик, овие тела имаат различни имиња во училишта меѓу кои: Училишна заедница, Ученичка заедница, Унија на ученици, Младински актив, Младинска организација, Совет на претседатели итн.

ЦЕЛ И МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Актуелната ситуација и шареноликоста на ученичкото организирање во различните средни училишта во Република Македонија ја наметна потребата да се добијат поконкретни информации за учеството на средношколците во процесите на одлучување во нивните ученички средини. Во таа насока

⁸Стратегијата за развој на образованието на Р. Македонија 2016-2020, стр. 100

⁹Посебен извештај за состојбата со почитување и остварување на правото на учество на детето во донесување одлуки во средните училишта во Република Македонија, август 2016 година, стр. 30.

фондацијата Конрад Аденауер во соработка со невладината организација Лидери за едукација, активизам и развој спроведе истражување на национално ниво во периодот октомври - декември 2016 користејќи два пристапа и тоа:

- Квалитативен пристап преку спроведување на фокус групи
- Квантитативен пристап преку спроведување на теренски анкети

Преку квалитативниот пристап беа спроведени 17 фокус групи на репрезентативен примерок од 152 ученици од сите 8 статистички

региони во Македонија и тоа:

Од вкупниот број на ученици кои учествуваа во фокус групите, 52% се мажи, а 48% жени.

Преку квантитативниот пристап од вкупниот број средношколци во Р. Македонија кој изнесува 80, 295¹⁰ беше дизајниран примерок според застапеност на средношколци во сите осум статистички региони во Македонија. Вкупниот број на испитаници кој беше избран по случаен пат се очекуваше да биде N=471 со ниво на доверливост од 95% и интервал на доверливост 4,5. Со теренското истражување се опфатија 470 испитаници, од кои 227 (47,9%) беа машки, 241 (51,3%) беа женски и 4 (0,8%) други.

Анализата на спроведеното истражување ги сумира резултатите од квалитативната анализа (фокус групи) и квантитативната анализа (теренско истражување) во 5 области, и тоа:

1. Задоволство на учениците од средношколскиот живот;
2. Постоечки форми на организирање и запознаеност на средношколците со истите;
3. Соработка и поддршка од училишните служби;
4. Консултираност при носење на одлуки;
5. Предизвици и преземање на акции

Воедно, во анализата се споредуваат податоците од осумте статистички региони во Република Македонија (скопски, североисточен, источен, вардарски, југоисточен, пелагониски, југозападен и полошки) со цел да се добие подетална слика, но и да се приспособат можните мерки за интервенција според различните области. Сепак оваа публикација ги содржи само сумираните анализи од национално ниво. Деталните анализи според региони можете да ги најдете на веб-страниците на Фондацијата Конрад Аденауер и Здружението LEAD. <http://www.kas.de/mazedonien/en/>
<http://lead.org.mk/>

¹⁰Официјален податок според Државен завод за статистика – www.stat.gov.mk

ABC

**КОЛКУ УЧЕНИЦИТЕ СЕ
ЗАДОВОЛНИ ОД
СРЕДНОШКОЛСКИОТ ЖИВОТ?**

КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА

На ова прашање, учениците одговараа тргнувајќи од различни аспекти на средношколскиот живот. Учениците во гимназиите, најголем фокус ставија на наставните програми, кои голем дел од учениците ги сметаат за обемни, како и на самата настава, за која учениците велат дека е сконцентрирана на вреднување само на знаењето на учениците, не е мотивирачка, не го стимулира нивниот личен развој и се изведува преку неефективни методи.

12

Често беше споменуван нееднаквиот третман кон учениците од страна на училишниот кадар и необрнувањето внимание на потребите на самите ученици. Обемот на наставните програми се наведува често како причина за тоа. Во рамки на наставата, голем дел од учениците наведоа дека постои недостаток на услови за учење, особено во стручните училишта, каде што учениците наведоа дека не се обезбедени потребните услови за нивните смерови, поконкретно за извршување на практичната настава.

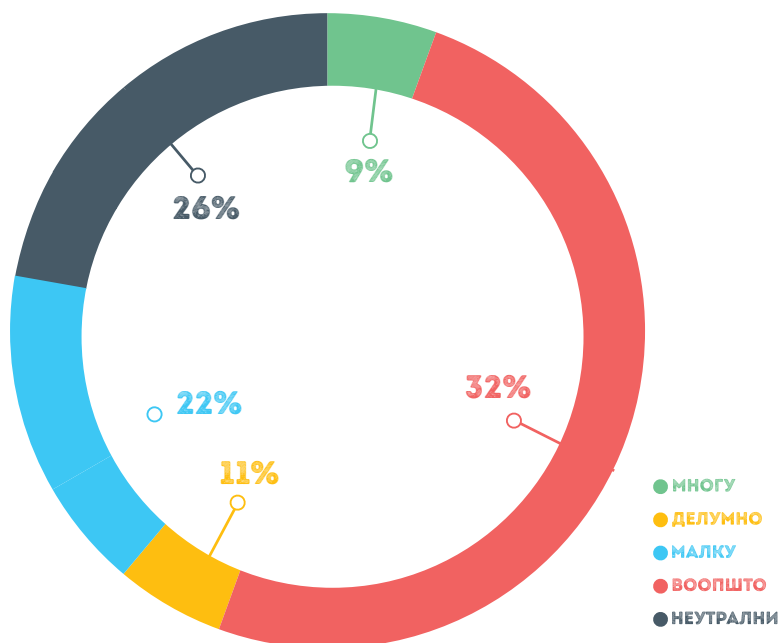
Во поголемите градови, учениците го споменаа присуството на вонучилишни активности, додека пак во помалите градови се забележува отсуство на ваквиот вид активности.

Голем дел од учениците наведоа дека им е потребно повеќе слободно време во текот на училишниот ден за да се обезбеди поголема социјализација, дружење и соработка помеѓу учениците и можност за нивно вклучување во воннаставните активности.

КВАНТИТАТИВНА АНАЛИЗА

На национално ниво, според податоците добиени од анкетите, претставени во графиконот 1, поголемиот дел од учениците воопшто (32%) или малку (22%) се запознаени со ученичките права. Само 9% од испитаните ученици се многу запознати со правата на учениците, а 11% се делумно запознаени. Останатите 26% од испитаните ученици се неутрални по ова прашање.

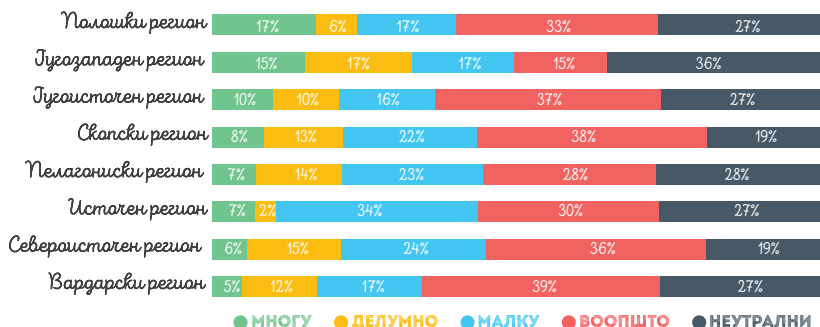
ЗАПОЗНАЕНОСТ СО УЧЕНИЧКИТЕ ПРАВА

13

Од резултатите јасно се гледа дека најголем дел од учениците (54 %) или воопшто не се запознаени или малку се запознаени со своите права. Исто така висок процент (26%) се неутрални по однос на ова прашање, а само 20% споделиле дека делумно или многу се запознаени со своите права.

ЗАПОЗНАЕНОСТ СО УЧЕНИЧКИТЕ ПРАВА

Во однос на ситуацијата по регионите, само 9% од учениците во источниот регион се запознаени со своите права што е речиси двојно помалку од просекот на национално ниво? Од друга страна, учениците од полошкиот и југозападниот регион се над националниот просек, што претставува повторно низок процент со 19% во полошкиот и 32% во југозападниот.

**КАКВИ МОДЕЛИ НА
СРЕДНОШКОЛСКО
ОРГАНИЗИРАЊЕ
ПОСТОЈАТ И КОЛКУ
УЧЕНИЦИТЕ СЕ
ЗАПОЗНАЕНИ СО ИСТИТЕ?**

КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА

Според учениците опфатени со фокус групите, тие најчесто се организираат во претставнички тела на учениците, најчесто наречени Училишни/Средношколски заедници. Учениците напоменаа дека овие тела се неформални тела во рамки на средните училишта, чија структура во најголем дел е составена од претседателите и потпретседателите на класовите.

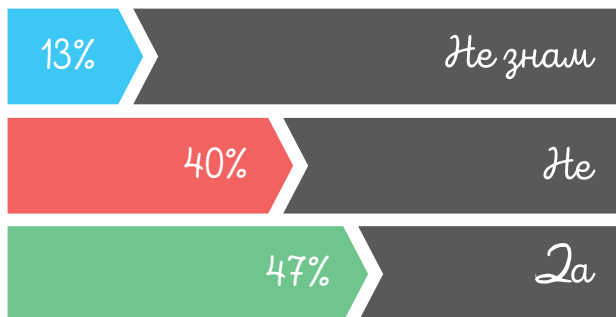
Во речиси сите училишта, учениците наведоа дека овие тела се неформални и дека нивниот статус не е регулиран со интерните документи на училиштето. Дополнително наведоа дека училиштата и учениците се уште немаат воспоставено функционален механизам за работата на овие тела. Структурата на ова тело, како и функционалноста на истото е различна гледано низ призма на региони во земјата.

Учениците алудираа на големата потреба од зајакнување на ваквите тела и нивно позиционирање во училишните структури, како единствени тела кои ги застапуваат учениците и кои обезбедуваат ученичко учество.

КВАНТИТАТИВНА АНАЛИЗА

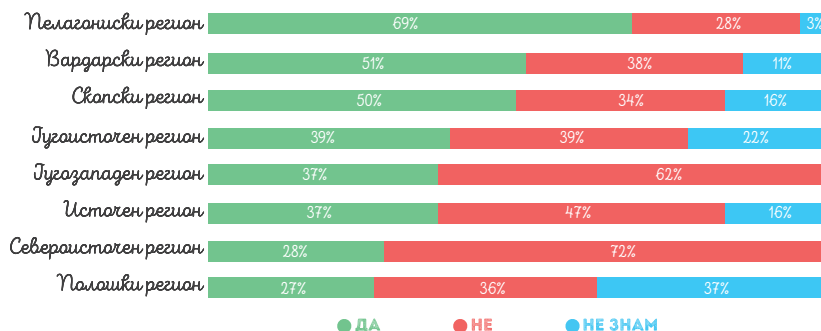
Според податоците добиени од спроведените анкети, прикажани во графиконот 5, можеме да забележиме дека помалку од половина од испитаниците (47%) сметаат дека постои тело кое ги застапува интересите на учениците (*графикон 3*)

ДАЛИ ПОСТОИ ТЕЛО КОЕ ГИ ЗАСТАПУВА ИНТЕРЕСИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ?

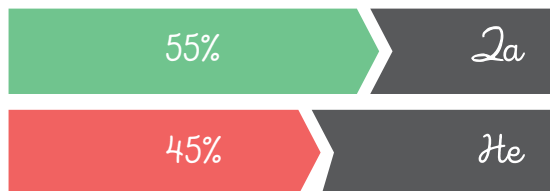
На национално ниво ситуацијата е следна: североисточниот и полошкиот регион се речиси 20% под просекот односно само 28% од североисточниот и 27% од полошкиот од учениците сметаат дека не постои тело кое ги застапува нивните интереси. Исто така интересна е ситуацијата и во пелагонискиот регион каде високи 69% од учениците сметаат дека постои вакво тело. (графикон 4)

ДАЛИ ПОСТОИ ТЕЛО КОЕ ГИ ЗАСТАПУВА ИНТЕРЕСИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ?

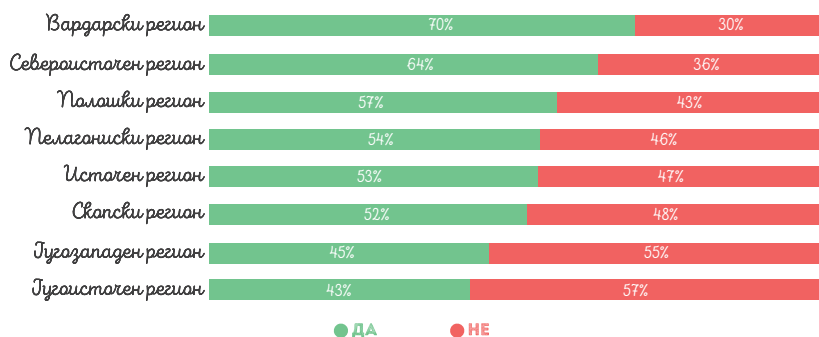
Во следното прашање, поголемиот дел од учениците, вкупно 55%, во училиштата каде постои претставничко тело на учениците, се запознаени со претседателот на ова тело. Останатите ученици, кои изнесуваат 45%, не се запознани со претседателот на претставничкото тело на учениците што претставува висок процент доколку се земе предвид дека истиот е најчесто избран од самите ученици. (графикон 5)

ДАЛИ ЗНАЕШ КОЈ Е ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ПРЕТСТАВНИЧКОТО ТЕЛО НА УЧЕНИЦИ ВО ТВОЕТО УЧИЛИШТЕ?

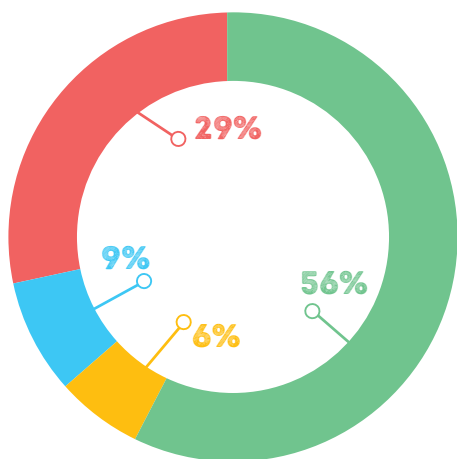

Резултатите по региони покажуваат разлика во вардарскиот регион каде учениците се најзапознаени за тоа кој е претседател во претставничкото тело (70%), а по него со висок процент е исто така и Североисточен регион (64%). Најмала запознаеност постои во југоисточниот и (43%) и југозападниот (45%). (графикон 6)

ДАЛИ ЗНАЕШ КОЈ Е ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ПРЕТСТАВНИЧКОТО ТЕЛО НА УЧЕНИЦИ ВО ТВОЕТО УЧИЛИШТЕ?

Претседателите на класовите во најголем дел ги информираат учениците за состаноците на претставничкото тело, каде вкупно 62% се изјасниле дека редовно или често добиваат информации. Од друга страна 36% од учениците или никогаш или ретко се информирани. (графикон 7)

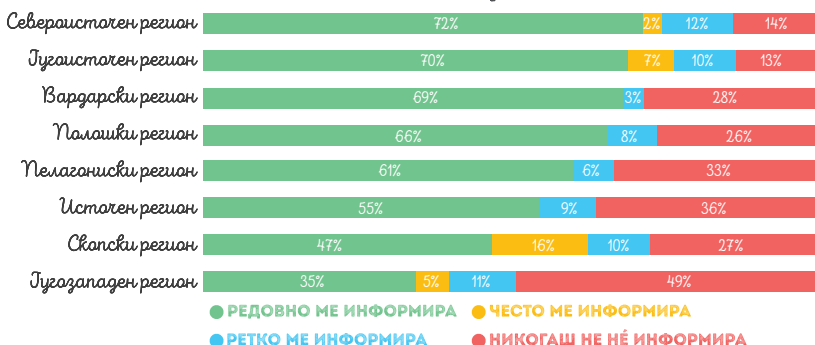

КОЛКУ ЧЕСТО ПРЕТСЕДАТЕЛОТ ТЕ ИНФОРМИРА ЗА СОСТАНОЦИТЕ НА ПРЕТСТАВНИЧКОТО ТЕЛО НА УЧЕНИЦИТЕ?

- РЕДОВНО НЕ ИНФОРМИРА
- ЧЕСТО НЕ ИНФОРМИРА
- РЕТКО НЕ ИНФОРМИРА
- НИКОГАШ НЕ НЕ ИНФОРМИРА

Во однос на разликите по региони, најмногу информирани се учениците од североисточниот регион со 72%, по нив следат учениците од југоисточниот регион со 70% и вардарскиот регион со 69%. Од друга страна далеку под националниот просек се учениците од југозападниот регион каде само 35% од учениците се редовно информирани и скопскиот регион каде 46% од учениците се информирани од страна на претседателите. (графикон 8)

КОЛКУ ЧЕСТО ПРЕТСЕДАТЕЛОТ ТЕ ИНФОРМИРА ЗА СОСТАНОЦИТЕ НА ПРЕТСТАВНИЧКОТО ТЕЛО НА УЧЕНИЦИТЕ?

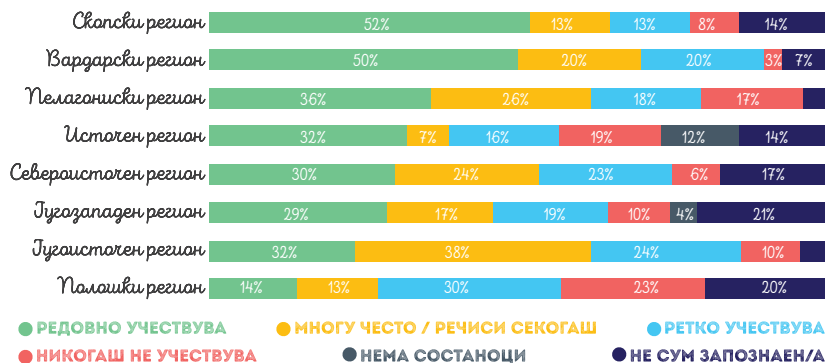
Следното прашање е наменето за редовноста на претседателите на состаноките во претставничките тела. Кумулативно 56% од учениците сметаат дека претседателите редовно учествуваат (37%) и многу често учествуваат (19%). Наспроти ова, 30% од учениците сметаат дека претседателите или ретко или не учествуваат. Значителен процент (12%) не се запознаени со тоа дали претседателот учествува или не учествува. (графикон 9)

КОЛКУ ЧЕСТО ПРЕТСЕДАТЕЛОТ УЧЕСТВУВА НА СОСТАНОЦИТЕ НА ПРЕТСТАВНИЧКОТО ТЕЛО НА УЧЕНИЦИТЕ?

Ваквите состојби значително се разликуваат во различните региони во земјава. Па така претседателите се најредовни на состаноците во вардарски регион каде 70% од нив редовно или многу често учествуваат, по нив следи скопскиот регион каде 65% редовно или многу често учествуваат. Од друга страна во полошкиот? регион имаме обратна ситуација каде само 27% од претседателите редовно или многу често учествуваат. Малку подобар просек има во југозападниот со 46% и источниот со 39%. Исто така интересно е да се напомене дека во дури три региони (северен, полошки и југозападен) е значително повисок процентот на ученици кои не се запознаени за тоа колку претседателите учествуваат на состаноците. (графикон 10)

КОЛКУ ЧЕСТО ПРЕТСЕДАТЕЛОТ УЧЕСТВУВА НА СОСТАНОЦИТЕ НА ПРЕТСТАВНИЧКОТО ТЕЛО НА УЧЕНИЦИТЕ?

**КОЛКУ УЧЕНИЦИТЕ
СОРАБОТУВААТ И ДОБИВААТ
ПОДДРШКА ОД УЧИЛИШНИТЕ
СЛУЖБИ?**

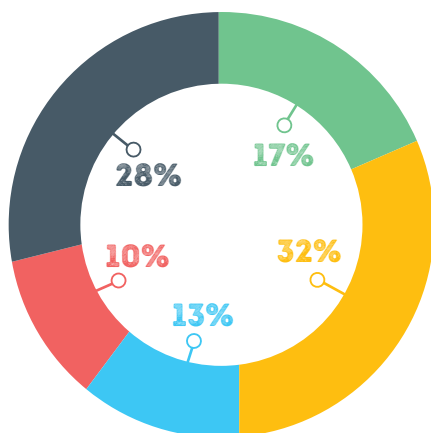

КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА

Според учениците од сите региони и нивните ставови, соработката помеѓу учениците и училишните структури е многу мала. Таа соработка најчесто се остварува помеѓу учениците и професорите, додека останатите училишни служби речиси и да не соработуваат со учениците. Главно, соработката се однесува на активности кои се во рамки на училиштето и училишните секции или произлегуваат од училишните програми за работа. Ваквите активности се иницирани од професорите кои се задолжени за одредени секции и клубови, професори кои самоиницијативно организираат некаква активност или професори кои се определени за некои континуирани годишни активности како патронат, ден на дрвото и слично. Најчесто професорите се иницијатори и координатори на ваквите активности, а учениците само се вклучуваат во истите. Многу ретко се имплементираат активности кои се директно иницирани од учениците.

КВАНТИТАТИВНА АНАЛИЗА

Во *графиконот 11*, се претставени ставовите на учениците од целата земја во однос на тврдењето колку училиштето и професорите го ценат она што учениците имаат да го кажат. Од податоците може да се забележи дека поголемиот дел од учениците се согласуваат со овој став, од кои 32% навеле дека делумно се согласуваат, а 17% дека многу се согласуваат. Интересен е фактот што вкупно 28% од учениците се изјаснија како воздржани.

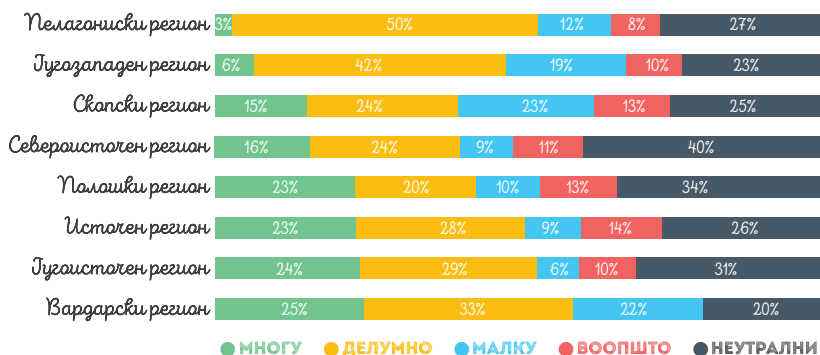
**УЧИЛИШТЕТО И
ПРОФЕСОРИТЕ
ГО ЦЕНАТ ТОА
ШТО ЈАС ИМАМ
ДА ГО КАЖАМ**

- МНОГУ
- ДЕЛУМНО
- МАЛКУ
- ВООПШТО
- НЕУТРАЛНИ

Во следниот *графикон 12* се прикажани ставовите на учениците од различни региони по ова тврдење, добиени преку спроведените анкети. Од спроведената анализа може да се забележи дека учениците од вардарскиот регион се најзадоволни од тоа колку училиштето и професорите го ценат мислењето на учениците (кумулативно 58% се многу или делумно задоволни).

Во скопскиот регион може да се забележи најголемо незадоволство, каде 23% малку се согласуваат со тврдењето, додека 13% воопшто не се согласуваат со ова тврдење, а веднаш потоа следи и североисточниот регион со 16% кои многу се согласуваат и 24% делумно се согласуваат. Во североисточниот регион најголем дел од учениците (40%) се неутрални во однос на ова прашање.

УЧИЛИШТЕТО И ПРОФЕСОРИТЕ ГО ЦЕНАТ ТОА ШТО ЈАС ИМАМ ДА ГО КАЖАМ

**КАКО СЕ НОСАТ ОДЛУКИТЕ
ВО УЧИЛИШТАТА И КОЈ
ВЛИЈАЕ ВРЗ ИСТИТЕ?**

КВАЛИТАТИВНИ ПОДАТОЦИ

Речиси без исклучок, средношколците од Македонија сметаат дека директорот е највлијателен при донесувањето на одлуките. Само во ретки случаи и во мал број училишта беше наведено дека и наставничкиот совет има подеднакво влијание, со исклучок на скопскиот регион каде што психолошко-педагошката служба е повеќе вклучена за разлика од другите региони. Учениците сметаат дека тие или никогаш или ретко се консултирани, и дека за одлуките само се информирани од страна на службите по нивното донесување. Одлуки за кои училиштето најчесто се решава да ги консултира учениците се матурските прослави, екскурзиите и носењето униформи во училиштата каде што тоа постои.

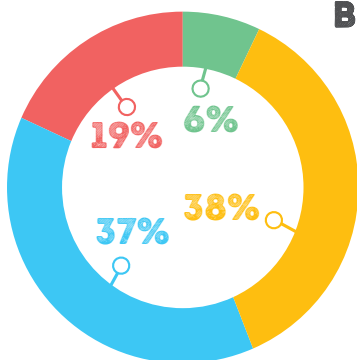
Интересно е да се напомене тоа што училишните заедници речиси никогаш не учествуваат во процесот на консултација и донесување одлуки.

25

КВАНТИТАТИВНИ ПОДАТОЦИ

Преку квантитативното истражување средношколците беа прашани за тоа колку родителите влијаат врз одлуките во училиштето, со оглед на фактот дека Советот на родителите е составен дел од телата на училиштето. Податоците се претставени во *графикон 13*.

КОЛКАВО Е ВЛИЈАНИЕТО НА РОДИТЕЛИТЕ ВРЗ СРЕДНОШКОЛСКОТО ОРГАНИЗИРАЊЕ И УЧЕСТВО ВО ТВОЕТО УЧИЛИШТЕ?

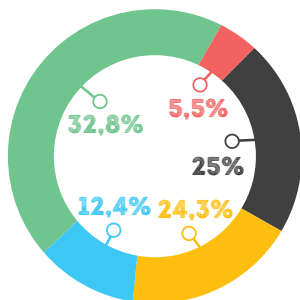
- МНОГУ ВЛИЈААТ
- ДОВОЛНО ВЛИЈААТ
- МАЛКУ ВЛИЈААТ
- ВООПШТО НЕ ВЛИЈААТ

Според учениците, родителите немаат особено големо влијание во донесувањето на одлуките во училиштето. Кумулативно, 56% од учениците сметаат дека родителите или малку влијаат или воопшто не влијаат. Од друга страна, само 6% сметаат дека многу влијаат, додека 38% дека доволно влијаат.

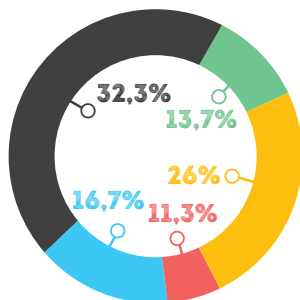
Понатаму, учениците имаат можност да ги споделат своите ставови во однос на неколку тврдења поврзани со носењето на одлуките. Истите се претставени во *графиконот 14*.

НА СКАЛА ОД 1 ДО 5 КОЛКУ СЕ СОГЛАСУВАШ СО СЛЕДНИТЕ ТВРДЕЊА?

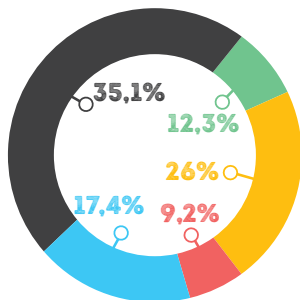
СЕ ЧУСТВУВАМ СЛОБODЕН/А ДА
РЕАГИРАМ КОГА НЕ МИ СЕ ДОПАГА
НЕКОЈА ОДЛУКА

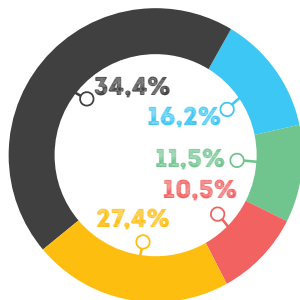
УЧЕНИЦИТЕ САМОСТОЈНО ПОКРЕНУВААТ
ИНИЦИЈАТИВА ЗА НОСЕЊЕ НА ОДЛУКА

УЧЕНИЦИТЕ СЕ СОГЛАСУВААТ СО ОДЛУКИТЕ
КОИ ГИ НОСАТ УЧИЛИШНИТЕ СЛУЖБИ

ОДЛУКИТЕ КОИ СЕ НОСАТ ОД СТРАНА НА
УЧИЛИШНИТЕ СЛУЖБИ ОДГОВАРААТ НА
ПОТРЕБИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

● МНОГУ

● ДОВОЛНО

● МАЛКУ

● ВООПШТО

● НЕУТРАЛНИ

Најголем дел од учениците и тоа речиси 60% се чувствуваат многу или доволно слободни да реагираат кога не им се допаѓа некоја одлука. Од друга страна, само 40% од учениците се изјаснуваат дека самостојно покренуваат иницијатива за носење на одлука. Исто така само 38% се согласуваат со одлуките на училишните служби, додека 38,9% сметаат дека одлуките од училишните служби одговараат на потребите на учениците. Интересно е да се набљудува дека најголем дел од учениците беа неутрални во однос на ова прашање.

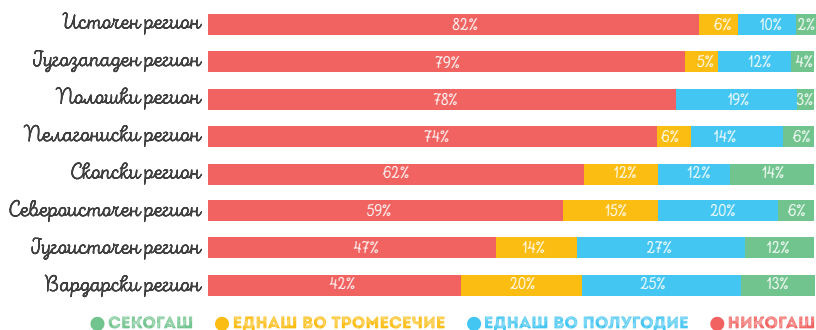
Понатаму во следниот *графикон 15* можеме да ја согледаме присутноста на учениците во работата на телата на училиштето.

Според резултатите може јасно да се забележи отсуството на учениците во работните тела на училиштето каде што дури 68% никогаш не учествувале во работата на овие тела, 16 % одговориле дека учествуваат еднаш во полугодие, 10% учествуваат еднаш во тримесечие, додека 7,7 % учествуваат секогаш.

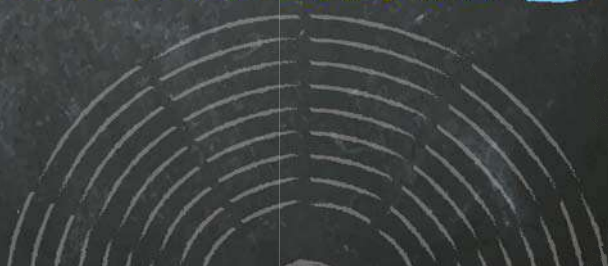
Според регионите, учениците најмалку учествуваат во работата на телата во источниот (81%), југозападниот (78%) и полошкиот (77%) што е речиси двапати поголема разлика од вардарскиот и југоистониот регион каде учениците најмногу учествуваат во работата на телата на училиштето со 42%. (*графикон 16*)

КОЛКУ ЧЕСТО УЧЕНИЦИТЕ УЧЕСТВУВААТ ВО РАБОТАТА НА ТЕЛАТА НА УЧИЛИШТЕТО (НАСТАВНИЧКИ СОВЕТ, СОВЕТ НА РОДИТЕЛИ)?

**СО КАКВИ ПРЕДИЗВИЦИ СЕ
СООЧУВААТ УЧЕНИЦИТЕ И
КОЛКУ ПРЕЗЕМААТ АКЦИИ?**

КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА

Средношколците од Македонија се соочуваат со многубројни предизвици во рамките на училиштата. Меѓутоа, тоа што е заеднички проблем е односот помеѓу ученик-професор и начинот на предавањето на материјата од страна на професорите. Имено, учениците сметаат дека кај професорите отсуствува педагошкиот пристап, при што тие настапуваат авторитативно кон учениците, и користат застарени методи на предавање. Дополнително, како проблем во неколку региони беше истакнато фаворизирањето на дел од учениците како и неконзистентни критериуми за оценување на учениците од страна на професорите.

Надвор од наставата, како заеднички проблем се посочени условите во училиштата. Тука предничи хигиената, особено тоалетите и отсуството на хигиенски препарати во нив. Во стручните училишта постои недостаток на инструменти и простории за практична настава, додека во дел од училиштата сè уште има проблем со греење во зимските периоди.

30

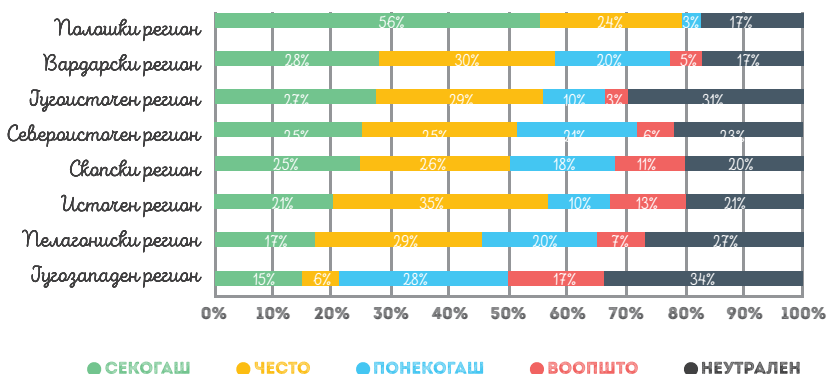
Кај учениците во Македонија генерално постои незаинтересираност за преземање на акции за решавање на своите проблеми. Ваквата апатија според учениците потекнува од две причини: страв да не бидеш казнет и погрешно сфатен од персоналот доколку преземеш акција и неинформираноста и неорганизираноста на учениците за тоа како можат да издејствуваат промена. Речиси во сите училишта, според учениците, постои страв од преземање акција, бидејќи како што велат тие, можно е да се соочат со намалени оценки и променет однос од страна на професорите.

Тоа што е заедничко за сите средношколци е отсуството на организираност при преземање на акции за решавање на средношколските проблеми. Прв канал на комуникација за проблемите е преку класните раководители, кај коишто учениците „се жалат“, очекувајќи промена. Понатаму, тие ги споделуваат своите проблеми и до службите, како и до директорот и заменик директорот. Во само неколку случаи учениците споделија дека успеале организирано да делуваат преку Училишната заедница, а во најголемиот дел настапуваат самостојно или со мала група на истомисленици.

КВАНТИТАТИВНА АНАЛИЗА

Во овој дел, учениците имаа можност да одговорат на две тврдења и тоа колку се тие охрабрани да го кажат своето мислење и колку реагираат за да променат веќе донесени одлуки.

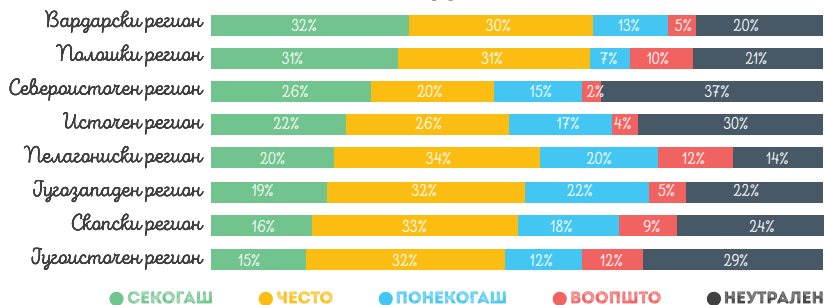
УЧЕНИЦИТЕ СЕ ОХРАБРЕНИ ДА ГО КАЖАТ СВОЕТО МИСЛЕЊЕ ВО ВРСКА СО ПРОБЛЕМИТЕ ВО УЧИЛИШТЕТО

Според резултатите, учениците од полошкиот регион се најохрабени да ги кажат своите ставови за проблемите со повеќе од 50% кои одговориле со највисока оценка. Од друга страна учениците од југозападниот регион се најнеохрабени во оваа насока, каде само 15% одговориле дека секогаш го искажуваат своето мислење и 6% често. Останатите региони се повеќе или помалку слични, каде единствено се издвојуваат пелагонискиот и југоисточниот регион во кој учениците имаат најнеутрален став од сите региони во однос на нивната охрабреност.

Во однос на тоа колку учениците се проактивни и се обидуваат да преземат акции е прикажано во *графиконот 18*.

УЧЕНИЦИТЕ РЕАГИРААТ И СЕ ОБИДУВААТ ДА СМЕНАТ ВЕЌЕ ДОНЕСЕНИ ОДЛУКИ КОИ НЕ ИМ СЕ ДОПАЃААТ

ПРЕПОРАКИ

Наодите од ова истражување имаат за цел да послужат за подобрување на состојбата и зголемување на учеството на средношколците во процесите на носење на одлуки. Во таа насока ги предлагаме следниве препораки:

За Министерството за образование и наука:

- Започнување на консултативен процес со сите засегнати страни, вклучувајќи ги учениците, училишните служби, директорите на училиштата, останатите релевантни институции и граѓанските организации за промена на Законот за средно образование каде ќе биде загарантирано средношколското организирање и учество;
- На професорите кои се назначени за Училишната заедница да им се уважи времето потрошено во вкупниот фонд на часови што подразбира и зголемен финансиски надомест;
- Креирање на програма, во соработка со Биро за развој на образование, за градење на капацитетите на училишните кадри за обезбедување на поголемо средношколско учество и одговарање на потребите на учениците и училиштето;

За училиштата:

- Креирање на систем за евалуација на работата на Училишните заедници во училиштата со цел континуирано зголемување на нивната ефикасност;
- Едукација и зголемена информираност на учениците за нивните права и обврски во рамки на училиштето и улогата и ингеренциите на училишните тела при носење на одлуките, преку обуки за претставниците на учениците во ученичките тела и професорите задолжени за работата на овие тела;
- Зголемување на средношколското учество и соработка на учениците и училишните тела преку присуство на претставник на учениците на состаноците на Училишниот одбор, Наставничките совети, но и на состаноците каде се дискутираат прашања поврзани со учениците;
- Изработката на Годишна програма за Училишната заедница да биде спроведена во соработка со учениците и тоа во периодот на месец мај-јуни за следната учебна година;
- Зголемување на соработката помеѓу учениците и професорите, преку назначување на професор задолжен да гарантира средношколско учество и да дава поддршка при организирањето на учениците;
- Изработка на правилник за спроведување на демократски избори на Претседатели на класови и раководство на Училишната заедница, на почетокот на секоја година;
- Зголемување на информираноста на учениците за

воннаставните активности и мотивирање на учениците да земат активно учество во истите;

- Одржување на редовни дводневни обуки на почетокот на годината за избраното раководство на Училишната заедница за нивно запознавање со правилата и процедурите на функционирање на телото;
- Во случаи каде училиштата имаат можност, да се пренамени просторија која би ја користела Училишната заедница за своите активности.

За учениците:

- Зголемување на информираноста на учениците за одлуките кои се носат во рамки на училиштето и јакнење на соработката и комуникацијата со училишните тела, преку состаноците на Училишната заедница;
- Едуцирање на учениците за механизмите преку кои ќе обезбедат информираност и отчетност од своите избрани претставници за работата на Училишната заедница, во нивното училиште;
- Остварување на соработка со младински организации кои ќе спроведат обуки за меки вештини (комуникација, водење на состаноци, тимска работа, менаџирање со настани) наменети за учениците во Училишната заедница;

Konrad
Adenauer
Stiftung

